

STUDIEGIDS 2026-2027

***PREMASTER* TOEGEPASTE FILOSOFIE**

HOGESCHOOL VOOR TOEGEPASTE FILOSOFIE (HTF)

MAAK WERK VAN FILOSOFIE!

Inhoudsopgave

1. Inleiding

1.1	Introductie HTF	3
1.2	Masteropleiding Toegepaste Filosofie	3
1.3	Premasteropleiding	4
1.4	Studielast, tijdsbegroting en lestijden	4
1.5	Toelatingseisen	5
1.6	Instroommoment	5
1.7	Doorstroom master	5
1.8	Studiekosten	6

2. Premasterprogramma

2.1	Premasterprogramma	7
2.2	Leeruitkomst 1: Filosofische ideeëngeschiedenis	10
2.3	Leeruitkomst 2: Conceptuele analyse	12
2.4	Leeruitkomst 3: Socratische gespreksvoering	14
2.5	Leeruitkomst 4: Persoonsvorming	17
2.6	Eindgesprek en eindbeoordeling	20

Bijlage 1. HTF-competenties BA en MA

1. Inleiding

1.1 Introductie HTF

De Hogeschool voor Toegepaste Filosofie (HTF) is een door idealen gedreven organisatie, opgericht en uitgebouwd door docenten filosofie, hoogleraren en filosofische professionals uit de beroepspraktijk. De missie: filosofie laten doordringen tot in de haarvaten van de samenleving – van bedrijven en overheidsinstanties tot culturele organisaties en scholen. Het belang van filosofie, en van filosofie *bedrijven*, was nog nooit zo groot als in deze tijd. In een complexe, veranderlijke en gepolariseerde samenleving, die voor meerdere grote uitdagingen staat, is er op steeds meer plekken behoefte aan reflectie, oriëntatie en verbinding. Met het BA- en MA-onderwijs worden filosofische professionals opgeleid en gevormd die in deze behoefte kunnen voorzien. De HTF is een kleine, toegankelijke hogeschool met een reflectieve leerwerkgemeenschap. De docenten zijn filosofisch geschoold én hebben daarnaast ruime ervaring in de praktijk.

1.2 Masteropleiding Toegepaste Filosofie

Vanwege de groeiende vraag naar toegepast filosofen in de beroepspraktijk biedt de HTF sinds 2021 een professionele masteropleiding in Toegepaste Filosofie aan. Deze omvat 60 studiepunten (ECTS), verdeeld over twee jaar. De master Toegepaste Filosofie is zowel een *doorstroommaster* (die aansluit op de bachelor) als een *post-experience master*: de masteropleiding biedt de student verbreding en vooral verdieping binnen het eigen beroep. De masteropleiding is in september 2023 geaccrediteerd en in maart 2026 succesvol (her)beoordeeld door de NVAO.

De master bestaat uit negen modules waarin filosofische theorie en vaardigheden, persoonlijke en professionele vorming en praktijkopdrachten worden afgewisseld. De master wordt afgesloten met een Meesterproef, waarin de student een filosofische interventie ontwerpt in zijn beroepspraktijk die relevant en richtinggevend is, en zinvol heeft aangezet tot reflectie (zie Studiegids Master Toegepaste Filosofie 2026–2027). Met de Meesterproef laat de student zien de mastercompetenties te beheersen: opereren in complexe(re) beroepspraktijk, regie voeren over eigen professionele ontwikkeling (meesterschap), bijdragen aan kennisontwikkeling en innovatie (onderzoekend vermogen), over disciplinaire en organisatorische grenzen heen kunnen werken (interprofessioneel handelen) en duurzame impact realiseren (doorwerking). Deze competenties bouwen voort op de bachelorcompetenties (zie Bijlage 1. HTF-competenties BA en MA).

1.3 Premaster in Toegepaste Filosofie

De premaster Toegepaste Filosofie is een programma dat studenten individueel voorbereidt op het mastertraject en als groep samenbrengt in een leerwerkgemeenschap waarin onderzoek, dialoog en professionele ontwikkeling centraal staan – een groep die bij elkaar blijft gedurende, maar vaak ook na, de masteropleiding.

De premaster bestaat uit vier grote opdrachten waarin de student op vier onderdelen een bepaalde 'leeruitkomst' aantoont:

- Leeruitkomst 1: Filosofische ideeëngeschiedenis (periode I)
- Leeruitkomst 2: Conceptuele analyse (periode II)
- Leeruitkomst 3: Socratische gespreksvoering (periode III)
- Leeruitkomst 4: Persoonsvorming (periode IV)

Leeruitkomsten zijn concrete, meetbare beschrijvingen van wat een student moet kennen, begrijpen en kunnen aantonen na een leerperiode, gekoppeld aan een bepaald eindniveau. Iedere leeruitkomst wordt gevat in beheersingsniveaus die ten minste gaan over: (1) een inhoudelijke component; (2) een toepassingscomponent op het eigen werkveld; (3) een toepassingscomponent op de samenleving; en (4) een reflectie. Leeruitkomsten borgen een gezamenlijk startniveau voor de masterstudenten en bieden tegelijkertijd de flexibiliteit die past bij hun uiteenlopende (werk)achtergronden.

Premasterstudenten volgen onderwijsmodules uit het eerste en vierde jaar van de bachelor Toegepaste Filosofie ter inspiratie en ondersteuning. Daarnaast komt de premastergroep frequent bijeen om ervaringen en vorderingen uit te wisselen, en te oefenen met de filosofische vaardigheden. Het portfolio met de vier (positief beoordeelde) opdrachten vormt de inzet van een eindgesprek in periode IV dat voorwaardelijk is voor de toelating tot de master.

1.4 Studielast, tijdsbegroting en lestijden

Tijdens het premasterprogramma behaal je geen officiële modules en bijbehorende studiepunten (EC's), maar de studielast is vergelijkbaar met het mastertraject, ongeveer 30 EC, wat neerkomt op ca. 840 uur, of ongeveer 20 uur per week buiten de vakantieperioden. Het programma is zo ingericht dat de studielast evenwichtig verdeeld is over het studiejaar. Hoewel het per student verschilt, kan voor elke opdracht 7 EC (= 196 uur) worden aangehouden, en 2 EC (= 56 uur) voor de voorbereiding van het eindgesprek.

Tijdens het studiejaar 2026–2027 vinden de eerstejaars bachelorcolleges (en dus ook premastercolleges) plaats op woensdagavond. Er worden meestal twee colleges per avond gegeven, van 18.00–19.30 uur en van 20.00–21.30 uur. Op zaterdagochtend vinden de verdiepingscolleges plaats (10.00–13.00 uur). Daarnaast worden er op zaterdag (aansluitende) bijeenkomsten georganiseerd speciaal voor de premastergroep. Premasterstudenten zijn ook welkom op andere bijeenkomsten (e.g. Denken & Doen, practica en symposia).

1.5 Toelatingseisen

De toelatingseisen voor de premaster zijn tweeledig:

1. Een afgeronde hbo- of universitaire bachelor buiten de filosofie;
2. (Uitzicht op) een relevante professionele praktijk.

Het is van belang dat je gedurende de masteropleiding de mogelijkheid hebt om opdrachten direct uit te voeren in een professionele omgeving. Een relevante werkcontext is in principe een vereiste, zowel voor de master als de premaster. Het kan hier gaan om betaalde arbeid, zelfstandig ondernemerschap en in sommige gevallen ook vrijwilligerswerk.

1.6 Instroommoment

Het ideale startmoment van de premaster is september, omdat je daarmee de studielast kunt spreiden en beter kunt combineren met werk- en privéverantwoordelijkheden. Daarbij zijn de voordelen van de groepsvorming het grootst bij studenten die al vanaf september onderdeel zijn van de premastergroep. Onder voorwaarden is instroom later in het jaar (uiterlijk februari 2027) mogelijk. Dit vereist wel een uitgebreide instructie en voltijdsinspanning voor de student om de studielast aan te kunnen en de vier leeruitkomsten op tijd aan te tonen.

1.7 Doorstroom master

De basis voor een succesvolle afronding van de premaster en instroom in de master bestaat uit een portfolio met vier positief beoordeelde opdrachten waarmee de vier leeruitkomsten worden aangetoond én een goed doorlopen eindgesprek met de studiecoördinator en/of (pre)masterdocent. Wanneer je de premaster goed hebt afgerond, ongeacht wanneer je bent gestart, kun je in september 2027 doorstromen naar het eerste jaar van de masteropleiding.

1.8 Studiekosten, vroegtijdig uitschrijven en subsidies

Voor het collegejaar 2026–2027 is het collegegeld voor de premaster vastgesteld op € 2500,00. Dit zijn de kosten voor het premasterprogramma incl. toelatingsgesprek, beoordelingen en eindgesprek, excl. kosten voor literatuur en studiebenodigdheden. Wanneer je je inschrijft voor de premaster, schrijf je je in voor het hele driejarige traject van de premaster en aansluitende masteropleiding. Besluit je na de premaster om te stoppen, dan kun je je voortijdig uitschrijven. Wanneer je dat voor 1 juli 2027 doet, worden er geen extra kosten in rekening gebracht. Je kunt dan een premaster-certificaat aanvragen; dat blijft geldig om op een later moment toegang te krijgen tot de master.

Premasteropleidingen kunnen niet geaccrediteerd worden. Een premaster voorafgaand aan een post-initiële master geeft normaal gesproken geen recht op subsidies. Bij de HTF bestaat het premastertraject uit opdrachten, waarbij modules uit de door de NVAO-geaccrediteerde bacheloropleiding worden gevolgd. Dit maakt het mogelijk om toch een krediet of subsidie aan te vragen op grond van inschrijving voor modulair bacheloronderwijs. Het is dus mogelijk om voor de premasteropleiding het Levenlanglerenkrediet, Lerarenbeurs, of Tegemoetkoming Leraren aan te vragen. Wil je daar gebruik van maken? Neem dan contact op via info@hogeschoolvoortoegepastefilosofie.nl

2. Premasterprogramma

De premaster Toegepaste Filosofie is een programma waarin studenten in vier omvangrijke opdrachten vier leeruitkomsten aantonen. Premasterstudenten volgen ter inspiratie en ondersteuning diverse onderwijsmodules uit het eerste en vierde jaar van de bachelor Toegepaste Filosofie. Daarnaast komt de premastergroep regelmatig bijeen om ervaringen en voortgang te bespreken en te oefenen.

Het collegejaar ziet er zo uit:

Periode I. Leeruitkomst 1: Filosofische ideeëngeschiedenis:

- Colleges: Inleiding Filosofie (1INL1), Verdieping Filosofie (4VF1); Tevens bijwonen van Practicum 1 (1PR1) voor Leeruitkomst 3. Socratische gespreksvoering;
- Optionele colleges: Schriftelijke Taalvaardigheid 2 (1TV2)
- Zaterdagbijeenkomsten
- Deadline: 30 november 2026

Periode II. Leeruitkomst 2: Conceptuele analyse:

- Colleges: Wijsgerige Ethiek (1WE1), Verdieping Wijsgerige Ethiek (4WE1); Tevens bijwonen van Practicum 1 (1PR1) voor Leeruitkomst 3. Socratische gespreksvoering;
- Optionele colleges: Wijsgerige Antropologie (1WA1)
- Zaterdagbijeenkomsten
- Deadline: 15 februari 2027

Periode III. Leeruitkomst 3: Socratische gespreksvoering:

- Colleges: Practicum 1 (1PR1), Filosofische Vaardigheden (1FV1), Levenskunst (1LK1) en Verdieping Levenskunst (4LK1) voor Leeruitkomst 4. Persoonsvorming;
- Zaterdagbijeenkomsten
- Deadline: 26 april 2027

Periode IV. Leeruitkomst 4: Persoonsvorming en Eindgesprek

- Colleges: Practicum 1 (1PR1), Filosofische Vaardigheden (1FV1); Tevens bijwonen Levenskunst (1LK1) en Verdieping Levenskunst (4LK1) voor Leeruitkomst 4. Persoonsvorming;

- Optionele colleges: Wetenschapsfilosofie (1WF1) en Politieke en Sociale Filosofie (1PSF1)
- Zaterdagbijeenkomsten
- Deadline: 24 mei 2027
- Eindgesprek: zaterdag 26 juni & zaterdag 3 juli, 10.00–15.00u

PREMASTER TOEGEPASTE FILOSOFIE 2026–2027

JAAROVERZICHT

PERIODE I sept – nov 2026	PERIODE II dec 2026 – feb 2027	PERIODE III feb – apr 2027	PERIODE IV apr – juni 2027
LEERUITKOMST 1 Filosofische ideeëngeschiedenis	LEERUITKOMST 2 Conceptuele analyse	LEERUITKOMST 3 Socratische gespreksvoering	LEERUITKOMST 4 Persoonsvorming
ONDERSTEUNENDE MODULES 1INL1 – Inleiding Filosofie 4VF1 – Verdieping Filosofie 1PR1 – Practicum 1	ONDERSTEUNENDE MODULES 1WE1 – Wijsgerige Ethiek 1WA1 – Wijsgerige Antropologie 4WE1 – Verdieping Wijsgerige Ethiek 1PR1 – Practicum 1	ONDERSTEUNENDE MODULES 1PR1 – Practicum 1FV1 – Filosofische Vaardigheden 1LK1 – Levenskunst 4LK1 – Verdieping Levenskunst	ONDERSTEUNENDE MODULES 1LK1 – Levenskunst 4LK1 – Verdieping Levenskunst 1WF1 – Wetenschapsfilosofie 1PSF1 – Politieke & Sociale Filosofie
INLEVERDATUM 30 november 2026	INLEVERDATUM 15 februari 2027	INLEVERDATUM 26 april 2027	INLEVERDATUM 24 mei 2027

PORTFOLIO + EINDGESPREK

Vier positief beoordeelde opdrachten vormen samen het portfolio en worden afgesloten met een eindgesprek.

INLEVER/GESPREKSDATA

26 juni/3 juli 2027

Leeruitkomst 1: Filosofische ideeëngeschiedenis

Deadline: 30 november 2026

Beoordeling: Niels Witjes MA

Inhoud

Toegepaste filosofie veronderstelt een gedegen kennis van het filosofische erfgoed. Filosofen denken immers nooit vanuit het niets, maar bewegen zich altijd binnen een traditie van ideeën, begrippen en debatten. In deze leeruitkomst maakt de student zich daarom vertrouwd met de belangrijkste denkers uit de geschiedenis van de filosofie, van de Oudheid tot het heden.

Niet alleen kennis van de canon staat centraal, maar vooral het vermogen om deze kennis zinvol en productief in te zetten. De student onderzoekt hoe verschillende filosofische perspectieven kunnen helpen bij het begrijpen van actuele maatschappelijke vraagstukken en professionele dilemma's. De filosofische traditie wordt daarmee niet benaderd als een verzameling historische feiten, maar als een levend repertoire van ideeën dat richting kan geven aan denken en handelen.

Ondersteunende colleges

Ter ondersteuning van deze leeruitkomst volgt de student de modules *Inleiding Filosofie* (IINL1) en *Verdieping Filosofie* (4VF1). In *Inleiding Filosofie* maakt de student kennis met de filosofische deelgebieden en leert hij vooronderstellingen expliciteren en filosofische vragen formuleren. In *Verdieping Filosofie* staat de zelfstandige bestudering van de geschiedenis van de filosofie centraal en leert de student filosofische inzichten toepassen op een zelfgekozen praktijkvraagstuk.

Beschrijving leeruitkomst

De student toont aan te beschikken over een samenhangend en toepasbaar overzicht van de geschiedenis van de filosofie, met bijzondere aandacht voor de belangrijkste praktische deelgebieden van de filosofie: ethiek, wijsgerige antropologie, politieke en sociale filosofie en wetenschapsfilosofie. De student kan centrale denkers, begrippen en tradities herkennen, uitleggen en verbinden met vraagstukken uit de eigen beroepspraktijk en maatschappelijke context.

Beheersingsniveaus

- 1) De student kan relevante denkers, begrippen en tradities selecteren vanuit een samenhangend overzicht van de geschiedenis van de filosofie voor filosofische vraagstukken die spelen binnen de eigen beroepspraktijk of in de samenleving. De student onderbouwt deze selectie en weegt deze af tegen andere denkers, begrippen en tradities.

- 2) De student verbindt filosofische denkers, begrippen en tradities aan een concreet vraagstuk uit de eigen beroepspraktijk. Daarbij maakt de student zichtbaar welke aannames, waarden en normatieve spanningen een rol spelen en hoe filosofische perspectieven bijdragen aan een beter begrip van het vraagstuk en mogelijke handelingsrichtingen.
- 3) De student verbindt filosofische denkers, begrippen en tradities aan bredere maatschappelijke vraagstukken en ontwikkelingen. Daarbij laat de student zien hoe verschillende filosofische perspectieven kunnen bijdragen aan het begrijpen, analyseren of problematiseren van actuele maatschappelijke thema's.
- 4) De student reflecteert op het eigen leerproces bij het bestuderen en toepassen van de geschiedenis van de filosofie. Daarbij maakt de student inzichtelijk welke inzichten zijn verworven, welke uitdagingen zijn tegengekomen en hoe de student zichzelf verder te ontwikkelen op dit vlak. Tevens reflecteert de student op de mogelijke betekenis en impact van de filosofische analyse voor de beroepspraktijk en de samenleving.

Verplichte literatuur

Grayling, A. C. (2019). *De geschiedenis van de filosofie*. Spectrum.

Slagter, M., et al. (2008). *Leren filosoferen*. ThiemeMeulenhoff.

Aanbevolen literatuur

Vermeersch, E., & Braeckman, J. (2019). *De rivier van Herakleitos: Een eigenzinnige visie op de westerse filosofie*. Houtekiet.

Voorbeelden van beroepsproducten

- Maken van de essayopdracht Verdieping Filosofie (4VF1);
- Praktijkanalyse waarin de student een vraagstuk uit de eigen werkpraktijk duidt aan de hand van de belangrijkste denkers uit de canon.
- Filosofische praktijkwijzer: een document waarin de student een persoonlijk filosofisch referentiekader ontwikkelt dat richting geeft aan het professioneel handelen binnen de werkpraktijk.

Indicatieve tijdsbegroting

- Colleges en premasterbijeenkomsten: 20 uur
- Bestudering literatuur: 80 uur
- Zelfstandig verdiepend onderzoek: 30 uur
- Uitwerking beroepsproduct: 50 uur
- Reflectie en verwerking feedback: 16 uur

Totaal: 196 uur (= 7 EC)

Leeruitkomst 2: Conceptuele analyse

Deadline: 15 februari 2027

Beoordeling: Paul Teule MA

Inhoud

Een van de belangrijkste vaardigheden van de toegepast filosoof is het vermogen om onder de oppervlakte van taal en handelen te kijken. Achter begrippen als vrijheid, verantwoordelijkheid, welzijn, autonomie, inclusie, duurzaamheid of kwaliteit gaan vaak uiteenlopende interpretaties schuil die richting geven aan beleid, organisatiecultuur en professioneel handelen.

In deze leeruitkomst leert de student dergelijke begrippen systematisch te onderzoeken. De student analyseert hoe begrippen functioneren binnen de eigen beroepspraktijk, welke impliciete aannames eraan ten grondslag liggen en welke alternatieve interpretaties mogelijk zijn. Daarbij wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan de relatie tussen taal, normativiteit en praktijk.

Ondersteunende colleges

Ter ondersteuning van deze leeruitkomst volgt de student de modules *Wijsgerige Ethiek 1* (1WE1), *Wijsgerige Antropologie 1* (1WA1) en *Verdieping Wijsgerige Ethiek* (4WE1). Deze modules bieden studenten een rijk begrippenapparaat om normatieve, existentiële en maatschappelijke vraagstukken te analyseren. Thema's als rechtvaardigheid, verantwoordelijkheid, vrijheid, autonomie, identiteit en menselijke waardigheid vormen hierbij belangrijke aangrijpingspunten.

Beschrijving leeruitkomst

De student toont aan in staat te zijn tot het uitvoeren van een filosofische conceptuele analyse. De student kan centrale begrippen herkennen, expliciteren, analyseren en problematiseren en laat zien hoe begrippen en vooronderstellingen het denken en handelen binnen organisaties, beroepen en maatschappelijke praktijken sturen.

Beheersingsniveaus

- 1) De student herkent en analyseert centrale begrippen die een rol spelen binnen een filosofisch, professioneel of maatschappelijk vraagstuk. De student maakt expliciet welke betekenissen, onderscheidingen en vooronderstellingen in deze begrippen besloten liggen en onderbouwt waarom deze begrippen relevant zijn voor het gekozen vraagstuk.
- 2) De student past een conceptuele analyse toe op een belangrijk concept uit de eigen beroepspraktijk. Daarbij maakt de student zichtbaar hoe gebruikte begrippen het denken, handelen en de besluitvorming binnen deze praktijk

beïnvloeden. De student laat zien welke alternatieve conceptualisaties mogelijk zijn en welke gevolgen deze hebben voor de beroepspraktijk.

- 3) De student past een conceptuele analyse toe op een breder maatschappelijk vraagstuk of maatschappelijke ontwikkeling. Daarbij laat de student zien hoe centrale begrippen bijdragen aan het begrijpen, legitimeren of problematiseren van maatschappelijke praktijken, instituties of publieke discussies.
- 4) De student reflecteert op het eigen leerproces bij het uitvoeren van conceptuele analyses. Daarbij maakt de student inzichtelijk welke inzichten zijn verworven, welke uitdagingen zijn tegengekomen en hoe de student zichzelf verder wil ontwikkelen in het herkennen, analyseren en bevragen van begrippen en vooronderstellingen. Tevens reflecteert de student op de mogelijke betekenis en impact van conceptuele analyse voor de beroepspraktijk en de samenleving.

Verplichte literatuur

Van Hees, M., Nauta, L., & Veenbaas, J. (2014). *Basisboek ethiek*. Boom.
HTF (2021). Vaardighedengids. HTF (digitaal beschikbaar).

Voorbeelden van beroepsproducten

- Conceptuele analyse van een centraal begrip bij ethiek/wijsgerige antropologie/wetenschapsfilosofie/sociale filosofie;
- Conceptuele analyse van een praktijkbegrip waarin aannames en normatieve implicaties worden blootgelegd. Bijvoorbeeld uit het visiedocument;
- Begripsverheldering van bestaande beleids-, organisatie- of visieteksten op werk.

Indicatieve tijdsbegroting

- Colleges en premasterbijeenkomsten: 20 uur
- Bestudering literatuur: 80 uur
- Zelfstandig verdiepend onderzoek: 30 uur
- Uitwerking beroepsproduct: 50 uur
- Reflectie en verwerking feedback: 16 uur

Totaal: 196 uur (= 7 EC)

Leeruitkomst 3: Socratische gespreksvoering

Deadline: 26 april 2027

Beoordeling: Charly Bos MA

Inhoud

Filosofie is veelal gericht op het academische onderzoek naar grote canonieke ideeën van Grote Filosofen. Daar is recent de publieksfilosofie bijgekomen die grote ideeën ontsluit voor een breed publiek en filosofisch onderbouwd maatschappelijk commentaar geeft. Praktische filosofie gaat om het gestructureerd onderzoeken van je eigen ideeën en die van anderen. Uitgangspunt vormt de socratische traditie, waarin deelnemers gezamenlijk onderzoek doen naar fundamentele vragen aan de hand van concrete ervaringen en voorbeelden. De student oefent met luisteren, samenvatten, doorvragen, expliciteren, concretiseren en het onderzoeken van vooronderstellingen. Daarnaast maakt de student kennis met verschillende filosofische gespreksvormen en leert hij welke vorm passend is in verschillende professionele situaties. In deze leeruitkomst toont de student dat een filosofische onderzoeksvraag kan formuleren, het gesprek volgens het zandlopermodel kan structureren en kan doorvragen op ervaringen en impliciete aannames. Daarbij handelt de student contextgevoelig en methodisch verantwoord, met oog voor de filosofische diepgang en de kwaliteit van het gezamenlijke onderzoek.

Ondersteunende colleges

Ter ondersteuning volgt de student *Practicum 1* (1PR1). Daarnaast wordt van studenten verwacht dat zij actief deelnemen aan filosofische gesprekken binnen en buiten de HTF, bijvoorbeeld via het Denklab, socratische cafés of andere filosofische bijeenkomsten.

Beschrijving leeruitkomst

De student toont aan een filosofisch onderzoeksgesprek te kunnen voorbereiden, begeleiden en evalueren. De student beheerst basale socratische gespreksvaardigheden en kan verschillende filosofische gespreksvormen inzetten binnen professionele en maatschappelijke contexten.

Beheersingsniveaus

- 1) De student onderscheidt verschillende filosofische gespreksvormen en kan onderbouwen welke gespreksvorm passend is voor een bepaald filosofisch, professioneel of maatschappelijk vraagstuk. De student laat zien inzicht te hebben in de doelen, uitgangspunten en methodische kenmerken van

filosofische onderzoeksgesprekken en kan beargumenteren welke gespreksvaardigheden in een specifieke context vereist zijn.

- 2) De student bereidt een filosofisch onderzoeksgesprek voor en begeleidt dit binnen de eigen beroepspraktijk. Daarbij formuleert de student een passende onderzoeksvraag, stimuleert onderzoek naar ervaringen, begrippen en vooronderstellingen, en bewaakt het filosofische karakter van het gesprek. De student laat zien hoe de gekozen gespreksvorm bijdraagt aan het verkennen van vraagstukken die binnen de beroepspraktijk spelen.
- 3) De student bereidt een filosofisch onderzoeksgesprek voor en begeleidt dit rondom een maatschappelijk vraagstuk of maatschappelijke ontwikkeling. Daarbij laat de student zien hoe verschillende perspectieven kunnen worden onderzocht en hoe filosofische gespreksvoering kan bijdragen aan een zorgvuldige en onderzoekende omgang met maatschappelijke thema's.
- 4) De student reflecteert op het eigen leerproces bij het voorbereiden, begeleiden en evalueren van filosofische onderzoeksgesprekken. Daarbij maakt de student inzichtelijk welke inzichten zijn verworven, welke uitdagingen zijn tegengekomen en hoe de student zichzelf verder wil ontwikkelen als deelnemer en gespreksleider. Tevens reflecteert de student op de mogelijke betekenis en impact van filosofische gespreksvoering voor de beroepspraktijk en de samenleving.

Verplichte literatuur

Kessels, J. (2004). *Vrije ruimte: Filosoferen in organisaties*. Boom.

Kessels, J. (2025). *In vorm komen: Handboek praktische filosofie*. Boom.

Van Paridon, M. (2017). *Socratisch gesprek voor beginners*. ISVW Uitgevers.

Voorbeelden van beroepsproducten

- Portfolio van socratische gesprekken: inleiding van het gesprek, een transcript van belangrijke passages uit het gesprek en een reflectie op het gesprek. Wat ging goed, wat kan beter
- Reflectieverslag deelname socratisch gesprek: een reflectief verslag waarin de student de eigen rol als deelnemer analyseert, inclusief bijdrage aan vraagverheldering, ervaringsonderzoek en conceptuele verdieping.
- Ontwerp en verantwoording van een socratisch gesprek: Een uitgewerkt ontwerp voor een socratisch gesprek (binnen of buiten de hogeschool), waarin de centrale vraag, casus, gespreksopzet volgens het zandlopermodel en filosofische uitgangspunten worden verantwoord.
- Verslag of analyse van een begeleid socratisch gesprek: Een schriftelijke analyse van een door de student geleid socratisch gesprek, met aandacht

voor methodische keuzes, het verloop van het filosofisch onderzoek en de bereikte inzichten.

Indicatieve tijdsbegroting

- Colleges en premasterbijeenkomsten: 20 uur
- Bestudering literatuur: 80 uur
- Zelfstandig verdiepend onderzoek: 30 uur
- Uitwerking beroepsproduct: 50 uur
- Reflectie en verwerking feedback: 16 uur

Totaal: 196 uur (= 7 EC)

Leeruitkomst 4: Persoonsvorming

Deadline: 24 mei 2027

Beoordeling: Martijn Janssen MA

Inhoud

Toegepaste filosofie vraagt niet alleen om kennis en vaardigheden, maar ook om voortdurende reflectie op de eigen persoon. Filosofische professionals werken immers met waarden, overtuigingen en levensvragen die onlosmakelijk verbonden zijn met hun eigen positie in de wereld. In een tijd waarin maatschappelijke verwachtingen, prestatiedruk en externe prikkels voortdurend een beroep doen op ons, is het van belang om actief richting te geven aan het eigen leven. Dat vraagt om zelfkennis, zelfzorg en het vermogen om kritisch afstand te nemen van vanzelfsprekende normen en verwachtingen.

De student onderzoekt voor deze leeruitkomst niet alleen wie hij of zij als professional wil zijn, maar ook wie hij of zij als mens wil worden. Door reflectie op persoonlijke ervaringen, inspirerende voorbeelden en filosofische perspectieven ontwikkelt de student een eigen visie op goed leven, goed werk en professionele verantwoordelijkheid. Daarbij staan vragen centraal als: Welke idealen sturen mijn handelen? Welke deugden wil ik ontwikkelen? Welke verantwoordelijkheden heb ik tegenover anderen? En hoe verhouden werk, zingeving en persoonlijke ontwikkeling zich tot elkaar?

Ondersteunende colleges

Ter ondersteuning volgt de student *Levenskunst* (1LK1) en *Verdieping Levenskunst* (4LK1). In deze modules maken studenten kennis met klassieke en hedendaagse filosofische benaderingen van het goede leven. Denkers als Aristoteles, Epictetus, Seneca, Nietzsche, Foucault en Joep Dohmen bieden perspectieven op zelfvorming, vrijheid, verantwoordelijkheid en zingeving.

Beschrijving leeruitkomst

De student toont aan dat het beoefenen van filosofie heeft doorgewerkt in de eigen persoonsvorming. De student reflecteert op veranderingen in zelfbegrip, motivatie, discipline, omgang met anderen en verhouding tot tijd, en maakt zichtbaar hoe deze veranderingen het denken, spreken en handelen beïnvloeden in zowel de persoonlijke als professionele context. De student laat zien persoonsvorming te begrijpen als een open en voortgaand proces.

Beheersingsniveaus

- 1) De student maakt inzichtelijk hoe toegepaste filosofie heeft bijgedragen aan de eigen persoonsvorming. Daarbij reflecteert de student op ontwikkelingen in zelfbegrip, motivatie, discipline, omgang met anderen en

verhouding tot tijd, en onderbouwt deze aan de hand van concrete ervaringen, inzichten en filosofische bronnen.

- 2) De student maakt zichtbaar hoe de eigen persoonsvorming doorwerkt in de beroepspraktijk. Daarbij laat de student zien hoe filosofische inzichten invloed hebben op de wijze waarop professionele vraagstukken worden benaderd, hoe keuzes worden gemaakt en hoe men zich verhoudt tot andere betrokkenen binnen de beroepscontext.
- 3) De student maakt zichtbaar hoe de eigen persoonsvorming samenhangt met bredere maatschappelijke ontwikkelingen en vraagstukken. Daarbij reflecteert de student op de wijze waarop filosofische inzichten bijdragen aan het innemen van een positie ten opzichte van maatschappelijke thema's en aan de eigen rol als professional en burger in de samenleving.
- 4) De student reflecteert op de eigen persoonsvorming in de rol als toegepast filosoof. Daarbij legt de student uit hoe de eigen rol als toegepast filosoof er in de toekomst uit komt te zien en welke kennis, vaardigheden en houdingen daarvoor nodig zijn en hoe de student deze gaat ontwikkelen.

Verplichte literatuur

Dohmen, J. (2022). *Iemand zijn: Filosofie van de persoonlijke vorming*.

Ambo|Anthos.

Dohmen, J. (Red.). (2014). *Over levenskunst: De grote filosofen over het goede leven* (20e herz. dr.). Ambo|Anthos.

Aanbevolen literatuur

Bieri, P. (2011). *Hoe willen wij leven?* Atlas Contact.

Hadot, P. (1995). *Philosophy as a way of life*. Blackwell.

Voorbeelden van beroepsproducten

- Filosofisch reflectieverslag persoonsvorming
Een persoonlijk maar beargumenteerd reflectieverslag waarin de student ervaringen uit de eigen werk- en levenspraktijk onderzoekt in het licht van filosofische mensbeelden, waarden en idealen.
- Narratieve praktijkreflectie
Een uitgewerkte praktijkervaring (kritisch moment, dilemma, botsing van waarden) die filosofisch wordt geanalyseerd en verbonden met bredere maatschappelijke of professionele contexten.

Indicatieve tijdsbegroting

- Colleges en premasterbijeenkomsten: 20 uur
- Bestudering literatuur: 80 uur

- Zelfstandig verdiepend onderzoek: 30 uur
- Uitwerking beroepsproduct: 50 uur
- Reflectie en verwerking feedback: 16 uur

Totaal: 196 uur (= 7 EC)

Eindgesprek en eindbeoordeling

Datum eindgesprek: 26 juni en 3 juli

Beoordeling: Lianne Tijhaar MA, MSc, en Niels Witjes MA

Doel

Het eindgesprek vormt de afsluiting van de premaster Toegepaste Filosofie en is voorwaardelijk voor toelating tot de masteropleiding.

Portfolio

Uiterlijk twee weken voor het eindgesprek levert de student een portfolio in met de vier uitgewerkte opdrachten waarmee de leeruitkomsten zijn aangetoond. Het portfolio bevat tevens de ontvangen beoordelingen, eventuele revisies en een integrale reflectie op het gehele premastertraject en op de benodigde competenties.

Inhoud van het gesprek

Het eindgesprek heeft een integratief karakter. De student reflecteert op de ontwikkeling die hij of zij heeft doorgemaakt op het gebied van filosofische kennis, conceptueel denken, socratische gespreksvoering en persoonsvorming. Daarbij staat niet alleen de afzonderlijke kwaliteit van de opdrachten centraal, maar vooral de samenhang tussen de leeruitkomsten, de belangrijkste inzichten die zijn opgedaan en de wijze waarop deze inzichten hebben doorgewerkt in de eigen beroepspraktijk.

Daarnaast blikkt de student vooruit op de masteropleiding. Welke thema's, vraagstukken of professionele uitdagingen wil hij of zij verder onderzoeken? Welke competenties verdienen verdere ontwikkeling? En hoe kan de master bijdragen aan verdere professionele en filosofische groei?

Indicatieve tijdsbegroting

- Samenstellen definitief portfolio: 20 uur
- Integrale reflectie op de vier leeruitkomsten: 20 uur
- Voorbereiding eindgesprek: 12 uur
- Eindgesprek en verwerking: 4 uur

Totaal: 56 uur.

Bijlage 1. HTF-competenties BA en MA

ALGEMENE COMPETENTIES

De praktische oriëntatie van de Toegepast Filosoof¹ bepaalt voor een belangrijk deel de competenties waarover de Toegepast Filosoof – ongeacht de beroepsdifferentiatie die hij kiest – dient te beschikken. Die competenties richten zich op de volgende deelgebieden:

- I. Toepassing van filosofische kennis en vaardigheden
- II. Praktijkgericht onderzoek
- III. Socratische gespreksvoering
- IV. Professioneel werken

Ad I. Toepassing van filosofische kennis en vaardigheden

A. CONCEPTUEEL DENKEN

- 1) Een HTF-afgestudeerde is bij uitstek getraind in conceptueel denken. Hij kan laten zien hoe ideeën, begrippen en praktijken in elkaar zitten, met elkaar samenhangen, hoe ze werken en hoe ze effect sorteren.
- 2) Een HTF-afgestudeerde kan verborgen vooronderstellingen expliciteren en eventueel nieuwe onderscheidingen en noties introduceren om een manier van denken of praktijk te verbeteren.

B. NORMATIEF DENKEN

- 3) Een HTF-afgestudeerde kan gebeurtenissen en ontwikkelingen analyseren in normatieve termen als *rechtvaardigheid, gelijkheid, vrijheid, duurzaamheid* en *welzijn*, alsmede vanuit een visie waarin idealen zijn uitgedrukt.
- 4) Een HTF-afgestudeerde kan concrete beleidsvoorstellen en -adviezen analyseren en evalueren in termen van de verschillende waarden en normen, en kan de achtergrond van deze waarden en normen inzichtelijk maken.
- 5) Een HTF-afgestudeerde kan gedrag van mensen relateren aan waarden, normen en deugden, en onderscheidt daarbij persoonlijke van professionele deugden.

C. KRITISCH DENKEN

- 6) Een HTF-afgestudeerde kan concepten en beweringen die als fundamenteel of maatgevend worden geaccepteerd, verhelderen en bekritisieren.

¹ Overall waar de mannelijke vorm gebruikt wordt dient ook de vrouwelijke (of genderneutrale) gelezen te worden; omwille van de leesbaarheid is in dit document voor één verwijzingsvorm gekozen.

- 7) Een HTF-afgestudeerde kan geaccepteerde zienswijzen of praktijken aan een rationeel onderzoek onderwerpen, kritisch bevragen en interpreteren in termen van goede of slechte redenen.
- 8) Een HTF-afgestudeerde kan gebeurtenissen, ontwikkelingen en het zelfbegrip van individuen of groepen problematiseren door een minder voor de hand liggend perspectief of vocabulaire te hanteren.

Ad II. Praktijkgericht onderzoek

- 9) Een HTF-afgestudeerde kan ideeën en oplossingen overbrengen op basis van de volgende vaardigheden:
 - a) Schriftelijke taalvaardigheid (persoonlijke schrijfstijl)
 - b) Mondelinge taalvaardigheid (retorica, presentatievaardigheden)
 - c) Argumenteren en overtuigen (logisch redeneren)
- 10) Een HTF-afgestudeerde kan een probleemanalyse uitvoeren en op basis daarvan een onderzoeksvraag formuleren.
- 11) Een HTF-afgestudeerde kan een onderzoeksoptzet opstellen, (internationaal) literatuuronderzoek verrichten, en gegevens verzamelen en analyseren, en op basis daarvan conclusies trekken en aanbevelingen doen.
- 12) Een HTF-afgestudeerde maakt op verantwoorde en reflectieve wijze gebruik van digitale en generatieve technologieën, waarbij hij de mogelijkheden en beperkingen van deze technologieën expliciet betreft in het onderzoek.

Ad III. Socratische gespreksvoering

- 13) Een HTF-afgestudeerde kan een (socratisch) onderzoeksgesprek begeleiden waarin deelnemers de ruimte hebben om gezamenlijk een fundamentele vraag te onderzoeken aan de hand van concrete ervaringen, voorbeelden en principes.
- 14) Een HTF-afgestudeerde heeft zich een breed palet aan verschillende socratische en andere filosofische gespreksvormen eigen gemaakt die zinvol kunnen worden ingezet in uiteenlopende professionele en maatschappelijke contexten.

Ad IV. Professioneel werken

- 15) Een HTF-afgestudeerde kan het eigen handelen evalueren op basis van ervaringen, kritische reflectie en empirische gegevens (*practice based*).
- 16) Een HTF-afgestudeerde kan het eigen handelen mede baseren op wetenschappelijk bewezen kennis en methoden (*evidence based*).
- 17) Een HTF-afgestudeerde kan gericht werken aan de eigen professionalisering door collegiaal samen te werken en verbeteringsgericht te reflecteren op zijn handelen.

BEROEPSSPECIFIEKE COMPETENTIES

De HTF-afgestudeerde **Toegepaste Filosofie (TF)** beschikt over de volgende beroepsspecifieke competenties:

- 1) Een HTF-afgestudeerde TF beschikt over kennis van en inzicht in de logica van economie, organisaties en media, en weet deze te problematiseren met betrekking tot actuele maatschappelijke uitdagingen, zoals duurzaamheid, democratie en digitalisering.
- 2) Een HTF-afgestudeerde TF is in staat om met behulp van relevante filosofische theorie een eigen visie en standpunt te vormen over organisatorische en beleidsvraagstukken, en kan deze op overtuigende en verantwoorde wijze uitdragen.
- 3) Een HTF-afgestudeerde TF is in staat om concrete interventies te ontwerpen, implementeren of evalueren, bijvoorbeeld in de vorm van beleid, trainingen en reflectieve gespreksvormen.
- 4) Een HTF-afgestudeerde TF heeft kennis van culturele en maatschappelijke debatten die in de openbaarheid spelen en is in staat om met behulp van relevante filosofische theorie een eigen visie en standpunt te vormen, en kan deze op overtuigende en verantwoorde wijze uitdragen.
- 5) Een HTF-afgestudeerde is in staat om filosofisch gedachtegoed toegankelijk te maken voor een breder publiek, bijvoorbeeld door het schrijven van essays en artikelen, het ontwikkelen van programma's en dialogen, of het organiseren van publieke activiteiten.

MASTERCOMPETENTIES

De beroepscompetenties voor de master TF borduren voort op die van de bacheloropleiding zoals die zijn vastgelegd in de Vaardighedengids van de HTF. Deze beroepscompetenties zijn afgeleid van de Dublin-descriptoren. De beroepscompetenties van de bachelor Toegepast Filosoof sluiten aan op niveau 6 van de Dublin-descriptoren. In niveau 7 worden de standaarden voor een masteropleiding vastgelegd. De Vereniging Hogescholen heeft op basis van de Dublin-descriptoren een masterstandaard beschreven. Het eindniveau van een afgestudeerde van een professionele masteropleiding onderscheidt zich aan de hand van de complexe(re) beroepscontext en de volgende vier pijlers:

- *Meesterschap*
Hierin komt professionele ontwikkeling, lerend vermogen en ethisch moreel handelen tot uiting.

- *Onderzoekend vermogen*

Hierin wordt uiteengezet hoe onderzoekend vermogen de masterprofessional in staat stelt om de beroepspraktijk te veranderen en doorwerking te bewerkstelligen.

- *Interprofessioneel handelen*

Hierin wordt het belang van handelen vanuit een breed perspectief en samenwerken in een multidisciplinair netwerk gekenschetst als voorwaardelijk werken als masterprofessional.

- *Doorwerking*

Hierin wordt het doel waartoe de masterprofessional werkt, beschreven. Bij het onderzoeken en oplossen van praktijkvraagstukken is het resultaat een verankerde doorwerking (impact) in de beroepspraktijk en het bredere beroepsdomein.

De uitwerking van bovenstaande leidt tot onderstaande beroepscompetenties.

Context

De Toegepast Filosoof op masterniveau is in staat om:

- Zijn beroep in (zeer) complexe en onzekere (werk)situaties uit te oefenen.

Meesterschap

De Toegepast Filosoof op masterniveau is in staat om:

- regie te voeren over zijn eigen professionele ontwikkeling omdat hij over een goed reflectief vermogen beschikt en over een goede praktijktheoretische basis beschikt;
- op basis van zijn lerend vermogen brede en specialistische kennis van zijn vakgebied (filosofie) en relevante andere beroepsdomeinen te verwerven en aan te scherpen;
- de mate van complexiteit van een vraagstuk goed in te schatten en weet welke relevante kennis voor de analyse en oplossing nodig is en welke creatieve (filosofische) invalshoek nieuw licht op een complex vraagstuk kan werpen;
- zijn handelen en dat van anderen kritisch te beoordelen aan de hand van morele waarden en kan daarover een debat of dialoog organiseren of aangaan;
- meervoudige perspectieven te ontwikkelen, te analyseren en te vergelijken, alsmede theorieën, principes en concepten te onderscheiden, benoemen en bekritisieren;
- vraaggesprekken aan te gaan over de ethische en morele aspecten van het (normatief) handelen van organisaties;
- Toegepast Filosofen op beginnersniveau te coachen en begeleiden;

Onderzoekend vermogen

De Toegepast Filosoof op masterniveau is in staat om:

- praktijkvraagstukken in een juiste context en/of conceptueel (filosofisch) kader of geldend discours te plaatsen en hierdoor meer inzicht aan de opdrachtgever te bieden;
- oplossingen, ontwerpen en interventies aan te dragen om tot mogelijke oplossingen van complexe vraagstukken te komen of de opdrachtgever tot andere creatieve inzichten te brengen;
- bij te dragen aan kenniscreatie en innovatie van het vakgebied van de Toegepaste Filosofie;
- praktijkgericht onderzoek op een methodologisch betrouwbare wijze op te zetten, uit te voeren en te evalueren en helder te relateren aan de doelen (kennis-, leer- en veranderdoelen).

Interprofessioneel handelen

De Toegepast Filosoof op masterniveau is in staat om:

- de samenleving en relevante maatschappelijke ontwikkelingen met een brede blik te bekijken, waarbij hij werkvelden, disciplines, sectoren en directe belangen kan overstijgen en daarbij zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen;
- zich internationaal te oriënteren, waarbij hij beschikt over interculturele en professionele competenties om zelfstandig te kunnen werken (monodisciplinair), af te stemmen met beroepsgenoten (multidisciplinair), met andere disciplines samen te werken (interdisciplinair) of met anderen tot een gedeelde aanpak of een gedeeld concept te komen (transdisciplinair);
- in een lerend netwerk met anderen te komen tot uitwisseling van kennis, ideeën en analyse die bijdragen aan de kennisontwikkeling van de handelingspraktijk van een bepaalde beroepsgroep;

Doorwerking

De Toegepast Filosoof op masterniveau is in staat om:

- bij te dragen aan de innovatie van de beroepspraktijk van de Toegepast Filosoof door nieuwe kennis vanuit het eigen en aangrenzende vakgebieden op te doen, te integreren en uit te dragen;
- een metaperspectief te ontwikkelen vanuit de ervaring die is opgedaan met het werken met complexe praktijkvraagstukken;
- zijn competenties op het terrein van meesterschap, onderzoekend vermogen en interprofessioneel handelen te combineren en ervoor zorg te dragen dat zijn ervaringen doorwerken in de beroepspraktijk en zo bijdragen aan innovatie van het beroepsdomein.

